

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

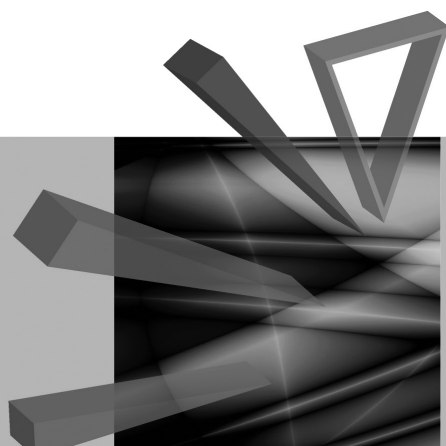
RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

315

Integracja i kryzysy na lokalnych i globalnych rynkach we współczesnym świecie

Tom 2

Redaktorzy naukowi

Jan Rymarczyk

Małgorzata Domiter

Wawrzyniec Michalczyk

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2013

Redakcja wydawnicza: Barbara Majewska, Aleksandra Śliwka

Redakcja techniczna: Barbara Łopusiewicz

Korekta: K. Halina Kocur

Łamanie: Beata Mazur

Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:

www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,

The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,

a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon

http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się
na stronie internetowej Wydawnictwa

www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie
wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2013

ISSN 1899-3192

ISBN 978-83-7695-404-2 (tom 2)

ISBN 978-83-7695-327-4 (całość)

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

Spis treści

Magdalena Nawrot, Marta Ostrowska, Nikolett Siklosi , Wpływ integracji w ramach strefy euro na konkurencyjność gospodarki narodowej w ujęciu międzynarodowym w kontekście kryzysu	11
Michał Nowicki , Konkurencyjność Unii Europejskiej a kryzys zadłużeniowy strefy euro	22
Alina Nychyk , Problem rozszerzenia Unii Europejskiej na przykładzie Ukrainy	32
Anna Odrobina , Alianse technologiczne w międzynarodowej współpracy badawczo-rozwojowej	41
Paweł Pasierbiak , Ekonomiczne efekty utworzenia strefy wolnego handlu między Unią Europejską i Koreą Południową	52
Sławomir Pastuszka , Wpływ kryzysu gospodarczego na rozwój nowych krajów członkowskich Unii Europejskiej	63
Karolina Pawlak, Katarzyna Kita , Stan i perspektywy rozwoju handlu zagranicznego produktami rolno-spożywczymi UE i NAFTA	75
Bożena Pera , Wymiana handlowa towarami zaawansowanymi technologicznie w krajach Unii Europejskiej w okresie dekonjunkury gospodarczej (2007-2012)	87
Agnieszka Piasecka-Głuszak , Korzyści z wdrożenia <i>lean management</i> w polskich przedsiębiorstwach w dobie kryzysu – wyniki badań ankietowych.....	99
Waldemar Pierzchlewski , Koncepcje zarządzania formą walki z kryzysem w przedsiębiorstwie	112
Eugeniusz M. Pluciński , Idea wielu prędkości integracji europejskiej – mit czy konieczność? Wybrane aspekty w kontekście zarządzania kryzysem w Eurolandzie	118
Katarzyna Puchalska , Innowacyjność regionu a nakłady na działalność innowacyjną podmiotów z kapitałem zagranicznym.....	131
Lukasz Puślecki , Strategiczne aliane technologiczne w sektorze biofarmaceutycznym – aliane otwartych innowacji	141
Zdzisław W. Puślecki , O niestabilności cen żywności na współczesnym rynku globalnym	150
Magdalena Rudnicka , Globalne tendencje w handlu usługami	162
Piotr Rybicki , Integracja lokalnych rynków gospodarczych w odniesieniu do instytucji klastra gospodarczego	172
Jan Rymarczyk , Internacjonalizacja i globalizacja giełd papierów wartościowych.....	181

Jerzy Rymarczyk , Antykryzysowe działania Europejskiego Banku Centralnego.....	201
Paweł Sekuła , Analiza determinant bezpośrednich inwestycji zagranicznych w Europie.....	211
Anna Skoczylas , Zewnętrzne determinanty innowacji w Polsce	221
Joanna Skrzypczyńska , Przyczyny braku kompromisu w Rundzie Rozwoju WTO	229
Przemysław Skulski , Wykorzystanie reklamy na międzynarodowym rynku uzbrojenia	237
Tadeusz Sporek , Znaczenie Indii i Chin w globalnej gospodarce.....	252
Ewelina Stachurska-Rak , Argentyński kryzys gospodarczy – scheda peronizmu	260
Michał Staszków , Parki naukowo-technologiczne - miejsce wsparcia innowacyjnego biznesu.....	269
Beata Stępień , Zarządzanie wartością dla klienta w przedsiębiorstwach polskich i międzynarodowych – teoria a wyniki badań empirycznych	278
Agnieszka Szańca , Rola międzynarodowego zarządzania zasobami ludzkimi w projektach wielokulturowych	289
Barbara Szymoniuk , Procesy integracyjne przedsiębiorstw w klastrach w warunkach spowolnienia gospodarczego.....	299
Alina Szypulewska-Porczyńska , Delegowanie pracowników w UE: zasady i analiza empiryczna	308
Paweł Śliwiński , Struktura rachunku finansowego w bilansie płatniczym a zaburzenia na rynku walutowym w Polsce w okresie 2000-2012	319
Bogdan Ślusarz, Aleksandra Mitela-Grzybek , Polityka regionalna Unii Europejskiej i jej wpływ na kształtowanie zrównoważonego rozwoju regionu lubuskiego.....	329
Jowita Świerczyńska, Klemens Budzowski , Instytucja upoważnionego przedsiębiorcy w Unii Europejskiej.....	340
Maciej Walkowski , Dylematy Polski związane z potencjalnym uczestnictwem w europejskim projekcie unii bankowej	351
Zbigniew Wiktor , Wpływ światowego kryzysu na gospodarkę i politykę Chin. Czy można mówić o kryzysie w Chinach?	364
Marta Winiewicz-Bosy , Wpływ kryzysu na wyścigi konne na świecie.....	377
Eugeniusz Wojciechowski, Aldona Podgórnjak-Krzykacz , Jakość rządzenia w warunkach kryzysu	390
Marek Wróblewski , Aktywność pożyczkowa MFW wobec globalnego kryzysu finansowego.....	401
Waldemar Zadworny , Ocena efektywności systemu zarządzania środowiskowego według normy ISO 14001 w przedsiębiorstwach województwa lubelskiego.....	413
Dominika Zenka-Podlaszewska , Rola zarządzania ryzykiem oraz przejrzystości w łańcuchach dostaw w złożonych warunkach gospodarowania.....	425

Wojciech Zysk , Międzynarodowe obroty usługowe w latach 2004-2011	435
Katarzyna Żukrowska , Czynniki integrujące i dezintegrujące rynki regionalne i globalne podczas dekonjunktury na przykładzie kryzysu 2008+ ...	446
Anna Żyła , Charakterystyka azjatyckiego modelu rozwoju gospodarczego w świetle teorii oraz doświadczeń krajów zaliczanych do pierwszej i drugiej generacji „azjatyckich tygrysów”	459

Summaries

Magdalena Nawrot, Marta Ostrowska, Nikolett Siklosi , Impact of integration within the euro zone on the international competitiveness of the national economy in the context of the crisis	20
Michał Nowicki , Competitiveness of the European Union in the context of euro zone debt crisis	31
Alina Nychyk , The problem of the European Union enlargement on the example of Ukraine.....	40
Anna Odrobina , Technology alliance in international R&D cooperation.....	51
Paweł Pasierbiak , Economic effects of the European Union-South Korea free trade agreement.....	62
Sławomir Pastuszka , Impact of the economic crisis on the development of the new Member States of the European Union	74
Karolina Pawlak, Katarzyna Kita , State and growth prospects of foreign trade in agri-food products of the European Union and NAFTA	86
Bożena Pera , International trade of the European Union in high technology products during the economic downturn (2007-2012)	98
Agnieszka Piasecka-Głuszak , The benefits of implementing lean management in Polish enterprises in the era of crisis – survey results.....	111
Waldemar Pierzchlewski , Management conceptions as a form of a fight with a crisis in an enterprise	117
Eugeniusz M. Pluciński , The idea of “multi speed” of European integration: myth or necessity? Selected aspects in the context of the management of crisis within eurozone	130
Katarzyna Puchalska , Innovativeness of a region vs. expenditures on innovative activities of entities with foreign capital.....	140
Łukasz Puślecki , Strategic technology alliances in the biopharmaceutical industry – open innovation alliances	149
Zdzisław W. Puślecki , About the volatility of food prices in the modern global market	161
Magdalena Rudnicka , Global trends in services trade.....	171
Piotr Rybicki , Integration of local economic markets in relation to economic cluster institution	180

Jan Rymarczyk , Internationalization and globalization of stock exchanges ..	200
Jerzy Rymarczyk , Anti-crisis measures of the European Central Bank	210
Paweł Sekuła , An analysis of the determinants of foreign direct investment in Europe.....	220
Anna Skoczylas , International determinants of innovation in Poland.....	228
Joanna Skrzypczyńska , The reasons for the lack of compromise in the negotiations in the WTO Development Round	236
Przemysław Skulski , The use of advertisement on the international arms market	250
Tadeusz Sporek , The importance of India and China in the global economy.	259
Ewelina Stachurska-Rak , The economic crisis in Argentina – legacy of Peronism.....	268
Michał Staszaków , Science and technology parks – support for innovative business.....	277
Beata Stępień , Customer Value Management in Polish and international enterprises – the theory and empiric analysis outcome	288
Agnieszka Szańca , The role of international human resource management in multicultural projects	298
Barbara Szymoniuk , Integrational processes of enterprises in clusters in the conditions of economic downturn	307
Alina Szypulewska-Porczyńska , Posting of workers in the European Union: rules and empirical analysis.....	318
Paweł Śliwiński , Structure of financial account in the balance of payments and foreign exchange market disorders in Poland in the period from 2000 to 2012	328
Bogdan Ślusarz, Aleksandra Mitela-Grzybek , European Union regional policy and its impact on the sustainable development of the Lubuskie region	339
Jowita Świerczyńska, Klemens Budzowski , Authorised economic operator in the European Union	350
Maciej Walkowski , Polish dilemmas regarding a potential participation in the European banking union.....	363
Zbigniew Wiktor , The influence of the world crisis on the economy and policy of China. Is there a crisis in China?	376
Marta Wincewicz-Bosy , Impact of the crisis on horse racing in the world	389
Eugeniusz Wojciechowski, Aldona Podgórnjak-Krzykacz , The quality of governance in the conditions of the crisis.....	400
Marek Wróblewski , International Monetary Fund's lending activity towards the global financial crisis	412
Waldemar Zadworny , Assessment of effectiveness of Environmental Management System in accordance with ISO 14001 in enterprises of the Lublin Voivodeship.....	424

Dominika Zenka-Podlaszewska , The role of risk management and visibility in supply chains under complex economic conditions	434
Wojciech Zysk , International trade in services in the years 2004-2011	445
Katarzyna Żukrowska , Integrating and disintegrating factors of regional and global markets during the downturn of economy on the example of 2008+ crisis.....	458
Anna Żyła , Characteristics of the Asian model of economic development in the light of international relations theories and the economic experience of East Asian tigers	470

Bogdan Ślusarz, Aleksandra Mitela-Grzybek

Uniwersytet Zielonogórski

POLITYKA REGIONALNA UNII EUROPEJSKIEJ I JEJ WPŁYW NA KSZTAŁTOWANIE ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU REGIONU LUBUSKIEGO

Streszczenie: W artykule przedstawiono rozwój polityki regionalnej Unii Europejskiej oraz jej wpływ na zrównoważony rozwój regionu lubuskiego. Rozważania, oparte na dokumentach źródłowych dotyczących polityki regionalnej Unii Europejskiej, koncentrują się na genezie, celach, instrumentach, funduszach strukturalnych oraz wymiarach rozwoju zrównoważonego. Polityka regionalna to kluczowy aspekt funkcjonowania Unii Europejskiej; jej aktualny kształt jest efektem wspierania przemian strukturalnych i wyrównywania poziomu życia w państwach członkowskich.

Słowa kluczowe: Unia Europejska, polityka regionalna, zrównoważony rozwój.

1. Wstęp

Zróźnicowanie rozwoju gospodarczego i społecznego krajów członkowskich Unii Europejskiej wywołało potrzebę uszeregowania zasad wspólnej polityki strukturalnej, skierowanej na niwelowanie różnic rozwojowych regionów. Przystąpienie do Wspólnoty kolejnych państw pogłębiało tylko istniejące dysproporcje, a tworzenie wspólnego rynku okazało się niemożliwe z uwagi na zbyt silną konkurencję ze strony bogatych regionów.

Wyrazem solidarności krajów rozwiniętych oraz propozycją Komisji w tym zakresie było zwrócenie uwagi na konieczność rozwinięcia polityki regionalnej UE. Obecnie stanowi ona jedną z ważniejszych dziedzin polityki unijnej i zajmuje znaczące miejsce w ogólnej polityce państw o rozwiniętej gospodarce rynkowej. Głównym zadaniem polityki regionalnej jest ochrona regionów słabiej rozwiniętych oraz wspieranie zrównoważonego rozwoju regionalnego i niwelowanie różnic w rozwoju regionalnym. Obecnie najważniejszym instrumentem wpierającym politykę regionalną jest programowanie, którego celem jest przygotowanie zintegrowanych strategii rozwoju regionalnego, zgodnych z wymogami UE, stanowiącymi podstawę do tworzenia programów operacyjnych.

2. Istota i geneza polityki regionalnej

Polityka regionalna jest obecnie kluczowym aspektem działalności unijnej, a jej kształt jest efektem wspierania strukturalnych przemian gospodarczych państw członkowskich. Pierwsze wzmianki na temat polityki regionalnej pojawiły się w Traktacie Rzymskim w 1957 r., ustanawiającym Europejską Wspólnotę Gospodarczą i Europejską Wspólnotę Energii Atomowej¹. Był to jednak tylko akt woli, aby zjednoczyć gospodarkę narodową i wspierać jej harmonijny rozwój, zmniejszając różnicę pomiędzy poszczególnymi obszarami². Wówczas działalność Wspólnoty opierała się na orientowaniu polityki regionalnej w kierunku niwelowania zagrożeń swobodnej konkurencji.

Na mocy Traktatu powołano również pierwsze instrumenty, stanowiące podstawy przyszłej polityki regionalnej: Europejski Bank Inwestycyjny, skierowany na „promowanie konwergencji i rozwój regionalny”³ oraz Europejski Fundusz Społeczny (EFS), którego celem było kształcenie i przekwalifikowywanie oraz wspieranie mobilności mieszkańców UE. Głównym celem funduszu było inwestowanie w rozwój zasobów ludzkich⁴.

Kolejnym ważnym krokiem dla tworzenia polityki strukturalnej było utworzenie w strukturach Komisji Europejskiej Dyrekcji Generalnej Polityki Regionalnej. Celem Dyrekcji jest opracowywanie i realizacja skutecznej polityki strukturalnej, która przynosi realne korzyści wszystkim obywatelom w Europie i jest dla nich zrozumiała, ma bezpośredni pozytywny wpływ na tworzenie warunków sprzyjających rozszerzeniu Unii Europejskiej i jest zgodna z zasadami racjonalnego gospodarowania środkami finansowymi⁵. Ponadto instytucja ta skupia wszystkie dotychczas osobno funkcjonujące służby, zajmujące się problematyką regionalną, oraz kontroluje przepływy środków finansowych wewnątrz państw członkowskich, również pomoc skierowaną do regionów⁶. Cztery lata później EFS i EAGGF uzyskały wymiar regionalny, a jednocześnie określone zostały zasady ich kierowania. Trzecim, specjalnym instrumentem polityki regionalnej jest Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, powołany w 1975 r. jako odpowiedź na powiększające się różnice w rozwoju regionów państw członkowskich UE. Jego głównym celem jest niwelowanie dysproporcji w poziomie rozwoju regionów⁷.

¹ J.W. Tkaczyński, R. Willa, M. Świstak, *Fundusze Unii Europejskiej 2007-2013. Cele – działania – środki*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2008, s. 43-44.

² Preambuła Traktatu ustanawiającego Europejską Wspólnotę Gospodarczą, 1957 r.

³ Traktat ustanawiający Europejską Wspólnotę Gospodarczą, art. 129, 130, 1957 r.

⁴ J.W. Tkaczyński, R. Willa, M. Świstak, wyd. cyt., s. 44.

⁵ Polityka Regionalna – Inforegio, Komisja Europejska.

⁶ I. Pietrzyk, *Polityka regionalna Unii Europejskiej i regiony w państwach członkowskich*, Warszawa 2006, s. 62-69.

⁷ J. Babiak, *Fundusze Unii Europejskiej. Polityka strukturalna jako czynnik wyrównywania dysproporcji rozwojowych krajów Unii Europejskiej*, Studio Emka, Warszawa 2006, s. 15-17.

W latach 1989-1993 na finansowanie zreformowanej polityki regionalnej (strukturalnej) przeznaczono ponad 56 mld euro, natomiast w latach 1994-1999 wydatki stanowiły ponad 30% całego budżetu i osiągnęły 141,5 mld euro. Zadania finansowane w ramach celu 1 uznano za najważniejsze – 70% budżetu funduszy strukturalnych zostało wykorzystane na powyższy cel. Uzupełnieniem finansowania polityki strukturalnej było bezpośrednio finansowanie z budżetu UE poprzez tzw. inicjatywy Wspólnoty.

Nie bez znaczenia dla kształtu polityki regionalnej był fakt przystąpienia do Wspólnoty trzech nowych państw: Hiszpanii, Grecji i Portugalii. Uznano wówczas, że powiększenie dysproporcji między krajami członkowskimi może stanowić istotną barierę dalszej integracji europejskiej. Obawy te stały się podstawą do stworzenia pakietu reform, skumulowanych w tzw. Pierwszym Pakiecie Delorsa, ówczesnego przewodniczącego Komisji. Dodatkowo państwa zostały zobligowane do tworzenia i przedstawiania Komisji programów wieloletnich. Musiały się one również odnosić do strategii przyjętej przez Wspólnotę⁸. Opracowano również zasady oceny realizacji programów, tj.: zasadę monitoringu, zasadę kontroli finansowej i zasadę oceny oceny *ex ante*⁹.

Podczas tworzenia Traktatu z Maastricht wykorzystano kolejny pakiet reform – Drugi Pakiet Delorsa. Wraz z jego podpisaniem nastąpiło ugruntowanie i rozbudowanie zasad polityki regionalnej oraz powołano nowy organ Unii – Komitet Regionów, jako instytucję doradczą Rady UE i Komisji oraz stworzono Fundusz Spójności.

Kolejnym przełomowym wydarzeniem dla kształtowania polityki strukturalnej UE był szczyt w Berlinie, którego postanowienia uwzględniono w Agendzie 2000.

Komisja Europejska w ramach przygotowań do nowego okresu programowania przygotowała i opublikowała w 2001 r. Białą Księgę, w której wskazała, iż dotychczasowy sposób funkcjonowania struktur europejskich nie pozwala na pełną realizację wielopoziomowego partnerstwa. Uznano również, że należy włączyć władze państw członkowskich w realizację polityk regionalnych i lokalnych UE.

3. Cele polityki regionalnej

W ramach reformy funduszy strukturalnych oraz w wyniku przyjęcia zasady koncentracji pomoc strukturalna została oparta na sześciu celach: promowanie regionów szczególnie opóźnionych w rozwoju (cel 1); pomoc adresowana do regionów, w których skoncentrowane były tradycyjne, przestarzałe gałęzie przemysłu (cel 2); zwalczanie długoterminowego bezrobocia wśród osób poniżej 25 lat (cel 3); przygotowanie i włączenie w życie zawodowe ludzi młodych (cel 4); rozwój wsi, rolnic-

⁸ M. Ciepielewska, *Fundusze strukturalne w Unii Europejskiej*, Warszawa 2000, s. 387-391.

⁹ A. Mitela, *Polityka regionalna Polski i Unii Europejskiej i kierunki jej rozwoju*, [w:] *Zrównoważony rozwój regionów w Unii Europejskiej*, red. M. Dudek, Wyższa Szkoła Menedżerska w Legnicy, Uniwersytet Zielonogórski 2006.

twą i rybołówstwa, ochrona środowiska (cel 5a); rozwój przeludnionych obszarów wiejskich (cel 5b).

Tabela 1. Nakłady na fundusze strukturalne UE w latach 1989-1993

Nr celu	Środki	
	w mld euro	w %
Cel 1 (regionalny)	34	63,2
Cel 2 (regionalny)	6,4	11,9
Cel 3 i 4 (horyzontalny)	7,2	13,4
Cel 5a (horyzontalny)	3,5	6,5
Cel 5b (regionalny)	2,7	5
Ogółem	53,8	100

Źródło: J. Babiak, *Fundusze Unii Europejskiej. Polityka strukturalna jako czynnik wyrównywania dysproporcji rozwojowych krajów Unii Europejskiej*, Studio Emka, Warszawa 2006, s. 18.

W kolejnej perspektywie finansowej ponownie zwiększono środki finansowe funduszy strukturalnych.

Tabela 2. Nakłady na fundusze strukturalne UE w latach 1994-1999

Nr celu	Środki	
	w mld euro	w %
Cel 1 (regionalny)	96,5	70,5
Cel 2 (regionalny)	15,7	11,5
Cel 3 i 4 (horyzontalny)	11,5	8,4
Cel 5a (horyzontalny)	5,4	4
Cel 5b (regionalny)	7	5,1
Cel 6 (regionalny)	0,7	0,5
Ogółem	136,8	100

Źródło: J. Babiak, wyd. cyt., s. 20.

Od 2000 roku, w wyniku decyzji podjętych podczas szczytu w Berlinie, zredukowano liczbę celów do trzech: cel 1 – rozwój i dostosowanie strukturalne regionów słabiej rozwiniętych; cel 2 – wspieranie ekonomicznej i społecznej konwersji regionów; cel 3 – pomoc na rzecz adaptacji i modernizacji systemów oświaty, kształcenia zawodowego oraz zatrudnienia. Znaczącą zmianą była również redukcja inicjatyw wspólnotowych w perspektywie 2006-2006; pozostały cztery: Interreg III, URBAN, Equal i Leader¹⁰.

W obecnym okresie programowania Komisja położyła większy nacisk na problemy społeczne i ekonomiczne oraz dysproporcje w rozwoju regionów. Znalazło to swoje odzwierciedlenie w raporcie na temat polityki spójności społecznej i gospodarczej UE i decyzji Komisji dotyczącej utrzymania wysokiego budżetu oraz kierun-

¹⁰ J. Babiak, wyd. cyt., s. 20-22.

ków polityki spójności. Nowe cele powiązane zostały z priorytetami Strategii Lizbońskiej: cel 1 – konwergencja; cel 2 – regionalna konkurencyjność i zatrudnienie; cel 3 – Europejska Współpraca Terytorialna (EWT). Analizując efekty wdrażania inicjatyw wspólnotowych w poprzedniej perspektywie finansowej 2000-2006, Komisja dostrzegła potrzebę wyodrębnienia tej strefy interwencji oraz umieszczenia jej w głównym nurcie finansowania.

4. Zrównoważony rozwój i jego wymiary

Zrównoważony rozwój dotyczy przede wszystkim integracji polityki środowiskowej, gospodarczej i społecznej. Wśród trzech priorytetów Strategii „Europa 2020” wskazana została rola zrównoważonego rozwoju. Uznano, że Strategia jest zarówno kontynuacją śmiałej wizji rozwoju nakreślonej przez Strategię Lizbońską, jak i próbą odpowiedzi na słabości, które ze wzmoczoną siłą ujawniły się podczas ostatniego kryzysu, stanowi również nowy, długofalowy program społeczno-gospodarczy UE.

W Polsce zasada zrównoważonego rozwoju zyskała rangę konstytucyjną – została zapisana w art. 5 Konstytucji RP, a definicja zrównoważonego rozwoju znalazła się w ustawie Prawo ochrony środowiska: jest to taki rozwój społeczno-gospodarczy, w którym następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb poszczególnych społeczności lub obywateli zarówno współczesnego pokolenia, jak i przyszłych pokoleń¹¹. Wymiary rozwoju zrównoważonego to wymiar ekologiczny, ekonomiczny *sensu stricto*, społeczny, psychologiczny, demograficzny, przestrzenny i wymiar intertemporalny¹².

Najważniejszym instrumentem zrównoważonego rozwoju są regionalne strategie rozwoju, które w praktyce uwzględniają jednolitą strukturę wewnętrzną, co umożliwia porównanie pozycji poszczególnych województw, oraz opracowane zostały przy współdziałaniu wielu instytucji, podmiotów gospodarczych i przedstawicieli społeczności lokalnej. Strategia Rozwoju Kraju 2020 to główna strategia rozwojowa w średnim horyzoncie czasowym, wskazująca strategiczne zadania państwa, których podjęcie w perspektywie najbliższych lat jest niezbędne, by wzmocnić procesy rozwojowe (wraz z szacunkowymi wielkościami potrzebnych środków finansowych). Strategia Rozwoju Kraju 2020 oparta jest na scenariuszu stabilnego rozwoju. Strategia ta będzie również odniesieniem na gruncie krajowym dla nowej generacji dokumentów strategicznych przygotowywanych w Polsce na potrzeby programowania środków Unii Europejskiej na lata 2014-2020, tj. umowy partnerstwa i programów operacyj-

¹¹ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (pol.). Trybunał.gov.pl. (17 stycznia 2013), Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska: DzU z 2001, nr 62, poz. 627.

¹² D. Kielczewski, *Zrównoważony rozwój – istota, interpretacje, związek ze społeczeństwem wiedzy* [w:] *Ekonomia zrównoważonego rozwoju. Materiały do studiowania*, red. B. Poskrobko, Wyższa Szkoła Ekonomiczna w Białymstoku, Białystok 2010, s. 22.

nych uwzględniających środki z polityki spójności, wspólnej polityki rolnej i wspólnej polityki rybołówstwa. Wskazane w Strategii cele rozwojowe i priorytety w znaczącym zakresie wpisują się w cele strategii unijnej „Europa 2020” i są z nią spójne¹³.

5. Fundusze pomocowe i ich wpływ na zrównoważony rozwój regionu lubuskiego

W pierwszym okresie w ramach programu Phare CBC w latach 1994-1999 region lubuski otrzymał 140 809 mln euro na dofinansowanie 71 projektów (z grupy tzw. dużych projektów). Największa koncentracja środków miała miejsce w pierwszym roku finansowania – 1994. Wówczas to podjęto decyzje mające istotny wpływ na podniesienie standardu przejść granicznych na lubusko-brandenburskim odcinku granicy. Gruntownie zmodernizowane (Świecko, Olszyna) lub całkowicie nowe (Gubinek) przejścia graniczne z terminalami odpraw były niezbędne w bliskiej perspektywie zwielokrotnienia ruchu towarowego i osobowego. O znaczeniu tych inwestycji świadczy fakt, że przez przejścia na lubuskim odcinku polsko-niemieckiej granicy przepływało ok. 80% tranzytu towarowego oraz ok. 40% ruchu osobowego.

Niezwykle ważne znaczenie dla regionu, a w szczególności dla integrującego się zespołu miejskiego Frankfurt/O – Słubice miała podjęta już w pierwszym roku funkcjonowania programu Phare CBC decyzja o stworzeniu na polsko-niemieckiej granicy silnego ośrodka uniwersyteckiego, utworzonego przez dwie bliźniacze uczelnie – Uniwersytet Europejski Viadrina we Frankfurcie oraz Collegium Polonicum w Słubicach – będące filią Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Był to jednocześnie pierwszy spójny projekt finansowany równoległe z dwóch dostępnych obu krajom źródeł wsparcia UE.

W okresie 1995-1999 szczególnie nacisk położony został na rozbudowę infrastruktury technicznej i komunalnej, podnoszącej konkurencyjność regionu oraz poprawiającej warunki życia lokalnych społeczności.

W ramach współpracy transgranicznej od 1994 r. lubuscy beneficjenci pozyskali ponad 194 mln euro z Programu Przedakcesyjnego Phare CBC, od 2004 r. wydawali ponad 30 mln euro w ramach Inicjatywy Wspólnotowej INTERREG IIIA, a od 2007 r. skutecznie wdrażają Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Polska (Województwo Lubuskie) – Brandenburgia i Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Polska – Saksonia.

Już na początku 1999 r. Zarząd Województwa Lubuskiego przygotowywał Strategię Rozwoju Regionu, której przyjęcie przez Sejmik Województwa Lubuskiego nastąpiło w marcu 2000 r. Stanowiła ona podstawę do podjęcia prac nad dokumentami operacyjnymi oraz opiniowania projektów zgłaszanych przez podmioty uprawnione do ubiegania się o środki wsparcia zewnętrznego¹⁴.

¹³ J. Babiak, wyd. cyt., s. 157-166.

¹⁴ W. Sługocki, *Lubuskie doświadczenia w wykorzystaniu funduszy Unii Europejskiej*, Zielona Góra 2004, s. 34-35.

W ramach ZPORR w Lubuskim zrealizowano ponad 400 projektów o łącznej wartości dofinansowania w wysokości 353,02 mln złotych, z czego do beneficjentów trafiło 321,86 mln, co stanowi 99,44% alokacji dla województwa lubuskiego.

W obecnym okresie programowania w województwie lubuskim wdrażane są nie tylko programy operacyjne, stanowiące kontynuację ww. programów, tj. Lubuski Regionalny Program Operacyjny oraz Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Polska (Województwo Lubuskie) – Brandenburgia oraz Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Polska – Saksonia, ale również Program Operacyjny Kapitał Ludzki, finansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego, i programy międzyregionalne i transnarodowe Europejskiej Współpracy Terytorialnej, finansowane z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

Celem Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Polska (Województwo Lubuskie) – Brandenburgia 2007-2013 jest pokonywanie granicy: redukcja niedogodności spowodowanych położeniem przygranicznym i wspólny rozwój regionu Polska (Województwo Lubuskie) – Brandenburgia. Cel Programu realizowany jest w ramach czterech priorytetów:

1. Wspieranie infrastruktury oraz poprawa stanu środowiska.
2. Wspieranie powiązań gospodarczych oraz współpracy sektorów gospodarki i nauki.
3. Wspieranie dalszego rozwoju zasobów ludzkich i transgranicznej kooperacji.
4. Pomoc techniczna.

Do dofinansowania uprawnieni są następujący wnioskodawcy (po stronie polskiej): jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia, jednostki administracji państwowej i jednostki samorządowe utworzone w celu zapewnienia usług publicznych, instytucje edukacyjne i kulturalne, uczelnie wyższe, organizacje pozarządowe non profit, kościoły i związki wyznaniowe, instytucje otoczenia biznesu¹⁵.

Do marca 2013 r. odbyło się trzynaście posiedzeń Komitetu Monitorującego, podczas których do dofinansowania zatwierdzono łącznie (Priorytety 1-3) 86 projektów z polsko-brandenburskiego obszaru wsparcia na kwotę 114,8 mln euro.

Drugim programem Europejskiej Współpracy Terytorialnej, wdrażanym na terenie województwa lubuskiego, jest Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Polska – Saksonia 2007-2013, którego celem jest wspieranie zrównoważonego rozwoju obszaru wsparcia w celu wzmocnienia spójności gospodarczej i społecznej.

Cel Programu realizowany jest w ramach trzech osi priorytetowych:

- Rozwój transgraniczny.
- Transgraniczna integracja społeczna.
- Pomoc techniczna.

Uprawnione do dofinansowania są, podobnie jak w przypadku programu brandenburskiego, jednostki samorządu terytorialnego każdego szczebla (województwa,

¹⁵ Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Polska (Województwo Lubuskie) – Brandenburgia 2007-2013, Zielona Góra – Warszawa 2008.

powiaty, gminy), ich związki i stowarzyszenia, instytucje kultury, muzea, biblioteki, szkoły wyższe, kościoły i inne związki wyznaniowe, izby¹⁶.

Do marca 2013 r. odbyło się piętnaście posiedzeń Komitetu Monitorującego, podczas których do dofinansowania zatwierdzono łącznie (Priorytety 1-2) 132 projekty z polsko-saksońskiego obszaru wsparcia o wartości prawie 97 mln euro, tj. 58 projektów o wartości około 44 mln euro w osi priorytetowej 1 oraz 74 projekty o wartości około 53 mln euro w osi priorytetowej 2.

Kluczowym odnośnie do rozwoju polityki regionalnej w województwie lubuskim jest Lubuski Regionalny Program Operacyjny, który stanowi narzędzie do ubiegania się o środki pochodzące z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w latach 2007-2013. Podstawą prawną przygotowania Lubuskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013 jest Ustawa z 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (DzU z 2009 r., nr 84, poz. 712 z późn. zm.). Przedstawione w dokumencie priorytety odpowiadają wyzwaniom i celom postawionym w zaktualizowanej Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego z horyzontem czasowym do roku 2020 i są zgodne z zakresem interwencji Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

Głównym celem Lubuskiego Regionalnego Programu Operacyjnego jest stworzenie warunków wzrostu konkurencyjności województwa poprzez wykorzystanie regionalnego potencjału endogenicznego oraz przeciwdziałanie marginalizacji zagrożonych obszarów, w tym obszarów wiejskich, przy racjonalnym gospodarowaniu zasobami i dążeniu do zapewnienia większej spójności województwa.

Założenia realizacji tak określonego celu głównego, celów szczegółowych oraz założenia zaktualizowanej Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego pozwalają wyznaczyć priorytetowe obszary realizacji LRPO, tj.:

- I. Rozwój infrastruktury wzmacniającej konkurencyjność regionu.
- II. Stymulowanie wzrostu inwestycji w przedsiębiorstwach i wzmocnienie potencjału innowacyjnego.
- III. Ochrona i zarządzanie zasobami środowiska przyrodniczego.
- IV. Rozwój i modernizacja infrastruktury społecznej.
- V. Rozwój i modernizacja infrastruktury turystycznej i kulturowej.
- VI. Pomoc techniczna.

Realizacja Lubuskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013 jest jednym z elementów realizacji wielu strategicznych dokumentów na poziomie regionu, kraju oraz Unii Europejskiej: Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego z horyzontem czasowym do 2020 roku, Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia, Krajowego Programu Reform, Strategii Rozwoju Kraju, Strategicznych Wytycznych Wspólnoty. Zapisy LRPO w pełni wpisują się w kierunki rozwoju regionalnego, uwzględniając dotychczasową linię strategicznych działań i politykę władz krajowych oraz samorządowych¹⁷.

¹⁶ Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Polska – Saksonia, Drezno–Warszawa 2008.

¹⁷ Uszczegółowienie Lubuskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013 „Szczegółowy opis osi priorytetowych”, Zielona Góra 2012.

Według danych zamieszczonych w Narodowych Strategicznych Ramach Odniesienia pula środków UE dostępna dla 16 województw na realizację regionalnych programów operacyjnych wynosi ok. 16,6 mld euro. Przyjęty w NSRO algorytm określa dla województwa lubuskiego wskaźnik alokacji środków EFRR w ramach Lubuskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013 na poziomie 2,65%, co daje kwotę 439 173 096 euro na realizację celów programu. W roku 2011 IZ LRPO otrzymała dodatkowe środki na realizację Programu ze środków krajowej rezerwy wykonania w wysokości 51 202 931 euro oraz dostosowania technicznego w wysokości 3 979 071 euro. Ogółem na realizację LRPO przeznaczone zostanie 654 060 622 euro.

Podział środków LRPO na poszczególne priorytety wynika z założeń strategicznych rozwoju regionu zapisanych w zaktualizowanej Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego z horyzontem czasowym do roku 2020.

Tabela 6. Podział środków na priorytety

	Wkład wspólnotowy	Wkład Krajowy			Ogółem wkład publiczny	Wskaźnik wkładu funduszy UE	Dla celów informacyjnych	
		Ogółem wkład krajowy	Krajowy wkład publiczny	Wkład prywatny			Pożyczki EBI	Inne finansowanie
	1	2=3+4	3	4	5=1+3	6=1/5	7	8
Priorytet 1	166 113 510	29 314 149	29 314 149	-	195 427 659	85,00%		2 917 647
Priorytet 2	112 740 472	19 895 378	19 895 378	-	132 635 850	85,00%		58 542 857
Priorytet 3	80 460 421	14 198 898	14 198 898	-	94 659 319	85,00%		4 605 882
Priorytet 4	85 092 874	15 016 390	15 016 390	-	100 109 264	85,00%		3 700 000
Priorytet 5	35 745 986	6 308 116	6 308 116	-	42 054 102	85,00%		2 700 000
Priorytet 6	14 201 835	2 506 207	2 506 207	-	16 708 042	85,00%		0
Ogółem	494 355 098	87 239 138	87 239 138	-	581 594 236	85,00%		72 466 386

Źródło: Lubuski Regionalny Program Operacyjny, Zielona Góra 2011.

Tabela 7. Wartość projektów realizowanych w ramach LRPO w podziale na priorytety

Priorytet	Wartość całkowita (w PLN)	Wartość dofinansowania z EFRR (w PLN)
Rozwój infrastruktury wzmacniającej konkurencyjność regionu.	855 031 088,00	526 619 743,00
Stymulowanie wzrostu inwestycji w przedsiębiorstwach i wzmocnienie potencjału innowacyjnego.	810 842 968,00	306 321 770,00
Ochrona i zarządzanie zasobami środowiska przyrodniczego.	354 988 778,00	233 642 354,00
Rozwój i modernizacja infrastruktury społecznej	500 100 635,00	272 120 118,00
Rozwój i modernizacja infrastruktury turystycznej	442 549 896,00	144 718 929,00
Pomoc techniczna	33 400 017,00	28 390 012,00
Łącznie	2 996 913 382,00	1 511 812 926,00

Źródło: opracowanie własne.

Do marca 2013 r. Instytucja Zarządzająca Programem podpisała z beneficjentami umowy o dofinansowanie 765 projektów na łączną kwotę prawie 3 mld złotych, z czego dofinansowanie z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego wynosi ponad 1,5 mld złotych.

6. Podsumowanie

Integracja regionalna w Europie oraz transformacja systemowa są wynikiem demokratyzacji życia publicznego oraz wejścia na drogę gospodarki rynkowej. Polska jest bez wątpienia liderem w procesie integracji europejskiej, a jej los jest nierozzerwalnie związany z przyszłością zjednoczonej Europy. W procesie tym nie bez znaczenia pozostaje doświadczenie w wykorzystaniu bezzwrotnej pomocy Wspólnoty Europejskiej. Pierwszym instrumentem dostępnym dla polskich beneficjentów był program Phare, następnie fundusz przedakcesyjny, a od 2004 r. programy tworzone w ramach polityki strukturalnej oraz Funduszu Spójności. Na zdolność absorpcji środków unijnych wpływa jednak szereg czynników o charakterze ustrojowym, instytucjonalnym, organizacyjnym i ludzkim. Tempo przemian zachodzących w naszym kraju zależeć będzie od skali wykorzystania źródeł finansowania.

Literatura

- Adamczyk A., Borkowski J., *Regionalizm, polityka regionalna i Fundusze Strukturalne w Unii Europejskiej*, Centrum Europejskie Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2005.
- Babiak J., *Fundusze Unii Europejskiej. Polityka strukturalna jako czynnik wyrównywania dysproporcji rozwojowych krajów Unii Europejskiej*, Studio Emka, Warszawa 2006.
- Ciepielewska M., *Fundusze strukturalne w Unii Europejskiej*, Warszawa 2000.
- Kielczewski D., *Zrównoważony rozwój – istota, interpretacje, związek ze społeczeństwem wiedzy*, [w:] *Ekonomia zrównoważonego rozwoju. Materiały do studiowania*, red. B. Poskrobko, Wyższa Szkoła Ekonomiczna w Białymstoku, Białystok 2010.
- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (pol.). Trybunał.gov.pl. (17 stycznia 2013), Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska: DzU z 2001, nr 62.
- Lubuski Regionalny Program Operacyjny, Zielona Góra 2011.
- Mitela A., *Polityka regionalna Polski i Unii Europejskiej i kierunki jej rozwoju*, [w:] *Zrównoważony rozwój regionów w Unii Europejskiej*, red. M. Dudek, Wyższa Szkoła Menedżerska w Legnicy, Uniwersytet Zielonogórski, Zielona Góra 2006.
- Pietrzyk I., *Polityka regionalna Unii Europejskiej i regiony w państwach członkowskich*, Warszawa 2006.
- Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Polska (Województwo Lubuskie) – Brandenburgia 2007-2013, Zielona Góra – Warszawa 2008.
- Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Polska-Saksonia, Drezno, Warszawa 2008.
- Śługocki W., *Lubuskie doświadczenia w wykorzystaniu funduszy Unii Europejskiej*, Zielona Góra 2004.
- Tkaczyński J.W., Willa R., Świstak M., *Fundusze Unii Europejskiej 2007-2013. Cele – działania – środki*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2008.
- Uszczegółowienie Lubuskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013 „Szczegółowy opis osi priorytetowych”, Zielona Góra 2012.

EUROPEAN UNION REGIONAL POLICY AND ITS IMPACT ON THE SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF THE LUBUSKIE REGION

Summary: The paper presents the development of the EU regional policy and its impact on the sustainable development of the Lubuskie region. The considerations focus on the origins, goals, instruments, structural funds and dimension of sustainable development conducted on the basis of the analysis of resource documents related to EU regional policy. Regional policy remains the key aspect of the functioning of the European Union and its current shape results from the support of structural changes and levelling out the differences in the standard of living in particular EU member countries.

Keywords: European Union, regional policy, sustainable development.